

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi jätelain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan täsmennettäväksi jätelaissa kunnan toissijaiselle jätehuollon järjestämisvelvollisuudelle säädettyjä edellytyksiä ja siihen liittyviä menettelyjä. Esityksessä säädetäisiin muun palvelutarjonnan puutteen todentamiseen käytettävästä jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustasta ja sen käyttämisestä sekä tietojen toimittamisesta tietoaalustaan. Jätelakiin ehdotetaan myös lisättäväksi säännökset Motiva Oy:n velvollisuudesta ylläpitää ja kehittää jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustaa sekä eri viranomaisten oikeudesta saada tehtäviensä hoitamisen kannalta tarpeellisia tietoja tietoaalustasta. Lisäksi täsmennettäisiin kunnan toissijaiseen jätehuoltovelvollisuuteen liittyvän sopimisen edellytyksiä sekä kunnan toissijaisen jätehuoltovelvollisuuden nojalla järjestämästä palvelusta perimän jätemaksun periaatteita. Ehdotettujen muutosten tavoitteena on lisätä kunnan toissijaisen jätehuoltovelvollisuuden läpinäkyvyyttä sekä edistää jäte- ja kierrätysmarkkinoiden toimintaa.

Esityksessä kunnan ja kunnan jätehuoltoyhtiön kirjanpitovelvoitteisiin ehdotetaan lisäksi tehtäväksi kunnan jätehuollon toimialan sidosyksikkösäännösten noudattamisen seuraamiseksi tarpeelliset muutokset.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä syyskuuta 2019.

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Esitys on toinen vaihe jätelain (646/2011) kaksiosaisen uudistuksen kokonaisuudesta. Eduskunta edellytti uudistuksen ensimmäistä vaihetta koskevassa lausumassaan, että ympäristöministeriö valmistelee kiireellisesti jätteiden ja sivuvirtojen sähköistä markkinapaikkaa koskevan hallituksen esityksen (EV 42/2018 vp – HE 195/2017 vp). Esityksessä ehdotetaankin muutettavaksi kunnan toissijaista jätehuoltovelvollisuutta koskevia jätelain säännöksiä tekemällä lakiin niin sanotun jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustan edellyttämät muutokset. Lisäksi täsmennettäisiin kunnan toissijaisen jätehuoltovelvollisuuden nojalla antamasta palvelusta perittävän jätemaksun määräämiseen liittyviä yleisiä periaatteita. Tavoitteena on lisätä kunnan toissijaisen jätehuoltovelvollisuuden ja siihen liittyvän muun palvelutarjonnan puutteen arvioinnin läpinäkyvyyttä sekä edistää jätehuolto- ja kierrätysmarkkinoita ja jätealan yritystoimintaa.

Jätelain uudistuksen ensimmäisessä vaiheessa toteutetulla ja 1 päivänä tammikuuta 2019 voimaan tulevalla jätelain muutoksella (445/2018) kunnan vastuuta yhdyskuntajätehuollossa rajattiin pääministeri Sipilän hallituksen ohjelman mukaisesti pääosin vain asumisessa syntyvään jätteeseen. Lisäksi säädettiin julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetusta laista (1397/2016, hankinta-laki) poiketen kunnan jätehuollon alalla toimivien sidosyksiköiden ja hankintayksiköiden markkinaehtoista toimintaa rajoittavaksi ulosmyynnin osuudeksi enintään kymmenen prosenttia vuoteen 2030 saakka. Sidosyksikkösäännösten noudattamisen seuraamiseksi esityksessä ehdotetaan tehtäväksi tarpeelliset muutokset kunnan ja kunnan jätehuoltoyhtiön kirjanpitovelvoitteisiin.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö

Jätelain tarkoituksena on ehkäistä jätteistä ja jätehuollosta terveydelle ja ympäristölle aiheutuva vaara ja haittaa sekä vähentää jätteen määrää ja haitallisuutta, edistää luonnonvarojen kestävästä käytöstä, ehkäistä roskaantumista ja varmistaa toimiva jätehuolto. Lailla pyritään turvaamaan asianmukaisten jätehuoltopalvelujen saatavuus kaikille jätteen tuottajille kaikissa olosuhteissa jätteiden alkuperästä riippumatta.

Jätelain 32 §:n mukaan kunnan on järjestettävä asumisessa syntyvän jätteen sekä sosiaali-, terveys- ja koulutuspalveluissa ja julkisessa hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvän yhdyskuntajätteen jätehuolto. Jätelain uudistuksen ensimmäisessä vaiheessa toteutetun jätelain muutoksen seurauksena kunnan jätehuollon järjestämistä vastuulta poistuu 1 päivänä tammikuuta 2019 pääosa sosiaali- ja terveyspalveluissa ja koulutustoiminnassa syntyvästä yhdyskuntajätteestä sekä julkisessa hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvästä muusta yhdyskuntajätteestä. Näiden jätehuollon järjestämisestä vastaa jatkossa jätteen haltija jätelain 4 luvun mukaisesti. Kunnan vastuulla on muutoksen voimaantulon jälkeen edelleen asumisessa syntyvä jäte sekä kunnan hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvä yhdyskuntajäte.

Kunnalla säilyy lisäksi jätelain 32 §:ssä säädetty velvollisuus järjestää jätehuolto sellaiselle liikehuoneistossa syntyvälle yhdyskuntajätteelle, joka kerätään kiinteistöllä yhdessä muun kunnan vastuulle kuuluvan yhdyskuntajätteen kanssa sekä sellaiselle muulle yhdyskuntajätteelle, joka kerätään alueellisessa putkikeräysjärjestelmässä tai muussa vastaavassa kiinteässä keräysjärjestelmässä yhdessä kunnan järjestämistä vastuulle kuuluvan jätteen kanssa. Samoin kunta vastaa asumisessa syntyvän vaarallisen jätteen vastaanotosta ja käsittelystä. Maa- ja metsätalouden vaarallisen jätteen vastaanotto ja käsittely kuuluvat kunnalle silloin, kun jätteen määrä ei ole kohtuuton. Kunnalla on myös oikeus jätelain 47 §:n 3 momentin ja 35 §:n 1 momentin perusteella täydentää tuottajan järjestämää käytöstä poistettujen tuotteiden vastaanottoa ja kuljetusta osana järjestämäänsä jätehuoltoja, jos tuottaja ei sitä järjestä.

Vuoden 2011 jätelain kokonaisuudistuksen yhteydessä säädettiin kunnan toissijaisesta jätehuollon järjestämisvelvollisuudesta. Jätelain 33 §:n mukaan kunta on velvollinen järjestämään jätehuollon toissijaisesti muulle kuin kunnan ensisijaiselle vastuulle kuuluvalla 32 §:ssä tarkoitettulle jätteelle, jos jätteen haltija tätä pyytää yksityisen palveluntarjoajan puutteen vuoksi ja jos jäte laadultaan ja määrältään soveltuu kuljetettavaksi tai käsiteltäväksi kunnan jätehuoltojärjestelmässä. Säännöksellä pyritään turvaamaan toimiva jätehuolto ja jätehuoltopalveluiden saatavuus kaikkialla. Jos kysymyksessä on jatkuvasti ja säännöllisesti tarvittava jätehuoltopalvelu, kunnan on tehtävä siitä jätteen haltijan kanssa sopimus, jonka kesto voi olla enintään kolme vuotta kerrallaan.

Jätehuollon järjestäessään kunnan on noudatettava jätelain 34 §:ssä säädettyjä jätehuoltopalvelujen laatuvaatimuksia. Lisäksi jätehuollon järjestämistä koskevista yleisistä vaatimuksista samoin kuin yhdyskuntajätettä koskevista erityisistä vaatimuksista on säädetty jäteasetuksessa. Jätelain 43 §:n nojalla kunta voi siirtää jätehuollon operatiiviseen järjestämiseen liittyvät palvelutehtävät kuntien omistamalle yhtiölle. Tällaisia tehtäviä ovat jätteen vastaanotto, kuljetus ja käsittely, jätemaksujen laskutus ja jäteneuvonta sekä näihin tehtäviin välittömästi liittyvät hallinnolliset tehtävät, joihin ei liity julkisen vallan käyttöä. Jätehuollon viranomaistehtävistä ja muista julkisen vallan käyttöä sisältävistä tehtävistä sen sijaan vastaa jätelain 23 §:ssä tarkoitettu kunnan jätehuoltoviranomainen. Kunnan jätehuoltoviranomainen hyväksyy muun muassa jätelain 91 §:ssä tarkoitettujen kunnan jätehuolto-määräykset, joissa voidaan antaa paikall-

lisistä oloista johtuvia, kuntaa tai sen osaa koskevia määräyksiä operatiivisen jätehuollon järjestämisestä. Jätelain yleisinä valvontaviranomaisina toimivat lain 24 §:n mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus sekä kunnan ympäristönsuojeluviranomainen.

Jätelain 44 §:ssä säädetään kunnan ja kunnan jätehuoltoyhtiön velvollisuudesta eritellä kirjanpidossa markkinaehtoisesti harjoittamansa toiminta lakisääteisestä toiminnasta sekä laatia näistä tilikausittain taloudellista tulosta kuvaavat laskelmat noudattaen soveltuvin osin kirjanpitolain (1336/1997) tilinpäätöstä koskevia säännöksiä. Tilintarkastajien on tarkastettava laskelmat osana kunnan tai yhtiön lakisääteisistä tilintarkastusta. Laskelmat on liitettävä kunnan tai yhtiön tilinpäätökseen, minkä lisäksi ne on julkaistava ja niiden on oltava saatavilla tietoverkossa. Jätteen kuljettajan on annettava vastaanottajalle tiedot jätteen alkuperästä riittävästi eriteltyinä kirjanpidon toteuttamiseksi ja erillisen laskelman laatimiseksi, jos tämä kuljettaa samassa kuormassa sekä kunnan lakisääteisen velvollisuuden piiriin kuuluvaa jätettä, että muuta jätettä.

Kunnan jätemaksua ja sen perusteita sekä jätemaksun perimistä koskevat säännökset sisältyvät jäte-lain 9 lukuun. Kunnan on jätelain 78 §:n mukaan perittävä järjestämistään jätehuollosta jätemaksua, jolla katetaan tehtävän hoitamisesta aiheutuvat kustannukset. Jätteen loppukäsittelystä perittävän jätemaksun on katettava vähintään jätelain 21 §:ssä tarkoitetut kaatopaikan perustamisesta, käytöstä, käytöstä poistamisesta ja jälkihoidosta aiheutuvat kustannukset. Jättemaksulla voidaan kattaa myös kustannukset, jotka aiheutuvat 93 §:n 1 momentissa tarkoitettua jäteneuvonnasta, 143 §:ssä säädetyistä jätteen kuljetuksista koskevan rekisterin ylläpidosta ja muista vastaavista jätehuollon järjestämiseen liittyvistä tehtävistä. Tällainen maksu voidaan periä erillisenä perusmaksuna, joka voi kattaa myös alueellisten vastaanottoaikojen perustamisesta ja ylläpidosta aiheutuvat kustannukset. Keskeistä on, että jätemaksu vastaa kunnan tarjoamaa palvelutasoa ja kannustaa mahdollisuuksien mukaan jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämiseen sekä muutoinkin etusijajärjestyksen edistämiseen. Jättemaksulla saa kerätä enintään kohtuullisen tuoton pääomalle. Jättemaksun perusteista säädetään jätelain 79 §:ssä sekä kunnan hyväksymässä jätetaksassa. Kunnan jätehuoltoviranomainen määrää jätemaksun jätetaksan mukaisesti sellaisille jätteen haltijoille, joiden jätteen jätehuollon kunta järjestää.

2.2 Käytäntö

Kunnan operatiivisia jätehuoltotehtäviä hoitavat pääsääntöisesti kuntien jätelaitokset eli kuntien yhteisesti omistamat jätehuoltoyhtiöt (26 kpl), kunnalliset liikelaitokset (2 kpl) tai kuntayhtymät (4 kpl). Noin 20 kuntaa hoitaa jätehuoltotehtävänsä itse, joskin ne toimivat useimmiten yhteistyössä jonkin kunnan jätehuoltoyhtiön kanssa. Kuntien jätelaitosten toissijaisen jätehuoltovelvollisuuden perusteella vastaanottamasta jätteestä valtaosa on muuta kuin yhdyskuntajätettä. Toissijaisen jätehuoltovelvollisuuden nojalla vastaanotetun jätteen laatu vaihtelee kuitenkin huomattavasti kuntien jätelaitosten välillä jätehuollon järjestelyjen, palvelujen ja infrastruktuurin mukaan. Myös yksityisten jätehuolto palveluiden tarjonta vaihtelee alueittain. Viime vuosina kunnan toissijaisen jätehuoltovelvollisuuden nojalla antaman palvelun kysyntään on saattanut lisäksi vaikuttaa talouskasvu ja siitä johtuva jätemäärien kasvaminen, orgaanisen jätteen kaatopaikkasijoittamiseen kohdistuvat rajoitukset sekä jätteenpolttokapasiteetin puute. Kuntien jätelaitosten toissijaisen jätehuoltovelvollisuuden nojalla antamasta palvelusta suurin osa on rakennus- ja purkujätteen sekä kaatopaikkojen peittoon ja jälkihoidonvelvoitteiden täyttämiseen käytettävien pilaantuneiden maa-aineksien ja ylijäämämaiden vastaanottoa. Joillakin alueilla, kuten saaristossa ja harvaan asutuilla alueilla, yhdyskuntajätteen kuljetuspalvelua järjestetään jonkin verran osana toissijaista jätehuoltovelvollisuutta.

Tietoja kunnan toissijaisen jätehuoltovelvollisuuden perusteella annettavan palvelun käyttäjistä selvitettiin kuntien jätelaitoksille suunnatulla kyselyllä. Kyselyyn vastasi jätelaitoksia eri puolilta maata. Kysely ei kuitenkaan ole täysin kattava ja sen tulokset ovat näin ollen suuntaa-antavia. Kyselyn perusteella kunnan toissijaiseen jätehuoltovelvollisuuteen perustuvien asiakkuuksien vuosittainen arvo vaihteli vuonna 2017 muutamasta eurosta aina 600 000 euroon saakka ja oli keskimäärin noin 2 500–13 000 euroa. Liikevaihdoltaan suurimmat asiakkuudet koskivat usein pilaantuneiden maa-ainesten vastaanottoa. Pääosa toissijaisen jätehuoltovelvollisuuden nojalla annettua palvelua käyttävistä jätteenkäsittelykeskusten asiakkaista on yksityisiä jätehuoltoyrityksiä, rakennus- ja purkutoimintaa tai viemärihuoltoa harjoittavia yrityksiä tai paikallisia teollisuusyrityksiä. Pienjäteasemapalveluita käyttävät yritysasiakkaat puolestaan muodostavat saatujen vastausten perusteella keskimäärin noin kuusi prosenttia kuntien jätelaitosten toissijaisen jätehuoltovelvollisuuden nojalla antaman palvelun tuloista. Vuositasolla tällaisten asiakkaiden määrä vaihtelee jätelaitoksilla noin 80–500 välillä. Käytävissä olevien tietojen perusteella pääkaupunkiseudulla asiakkaita on kuitenkin jopa useita tuhansia. Noin kaksi kolmasosaa pienjäteasemapalveluita käyttävistä asiakkaista on pieniä rakennusliikkeitä ja remonttipalveluita tarjoavia yrityksiä. Muita merkittäviä asiakasryhmiä ovat kiinteistöhuoltopalveluja tarjoavat yritykset, siivousyritykset sekä yksityiset jätehuoltoyritykset. Keskimääräinen asiakkuus on vuositasolla arvoltaan noin 100–300 euroa.

Suomessa on käytössä ja kehitteillä yksittäisten jätelajien ja –virtojen vaihdantaan tarkoitettuja sähköisiä alustoja ja järjestelmiä (esimerkiksi maa-ainejätteet tai rakentamisen jätteet). Niiden tavoitteena on edistää sekundaarisilla materiaaleilla käytävää kauppaa ja tällaisten materiaalien hyödyntämistä ja siten kiertotaloutta. Alustojen käyttö on vapaaehtoista ja siitä voidaan periä maksuja. Joidenkin alustojen perustamista ja toimintaa on tuettu julkisin varoin. Osa käytössä olleista alustoista on jäänyt lyhytikäisiksi niiden vähäisen käytön vuoksi.

2.3 Ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö

2.3.1 Euroopan unioni

Jätteistä ja tiettyjen direktiivien kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä (2008/98/EY, *jätedirektiivi*) säädetään toimenpiteistä, joilla suojellaan ympäristöä ja ihmisten terveyttä ehkäisemällä tai vähentämällä jätteen syntymisen ja jätehuollon aiheuttamia haittavaikutuksia sekä vähentämällä materiaalien käytöstä aiheutuvia kokonaisvaikutuksia ja parantamalla tällaisen käytön tehokkuutta. Jätedirektiivi on saatettu kansallisesti voimaan pääosin jätelailla ja jätteistä annetulla valtioneuvoston asetuksella (179/2012, *jäteasetus*). Jätedirektiivin 15 artiklassa säädetään jätehuollon järjestämisvastuuta koskevista vähimmäisvaatimuksista, joiden mukaan jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että jätteen alkuperäinen tuottaja tai haltija järjestää jätehuollon itse tai antaa jätehuollon yksityisen tai julkisen toimijan hoidettavaksi. Lisäksi jäsenvaltiot voivat päättää, että direktiivin 8 artiklassa tarkoitettua laajennettua tuottajan vastuuta sovelletaan joihinkin jättejakeisiin kokonaan tai osittain. Jätedirektiivissä ei toisin sanoen aseteta vastuutahojä keskinäiseen paremmuusjärjestykseen, vaan jäsenvaltiot voivat määritellä vastuun edellytykset ja päättää jätehuoltovastuun kohdentamisesta. Keskeistä on varmistaa jätehuollon järjestäminen 4 artiklan jätehierarkian sekä 13 artiklassa säädettyjen terveyden- ja ympäristönsuojelua koskevien vähimmäisvaatimusten mukaisesti. Direktiivin 14 artiklan mukaan jätteen alkuperäisen tuottajan tai haltijan on aiheuttamisperiaatteen mukaisesti vastattava jätehuollon kustannuksista.

Jätteistä annetun direktiivin 2008/98/EY muuttamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2018/851 tulee voimaan 4 päivänä heinäkuuta 2018 osana komission niin sanottuun kiertotalouspakettiin sisältyvää kuuden jätealan direktiivin uudistusta. Uudistuksen keskeisenä tavoitteena on asettaa nykyistä kunnianhimoisemmat tavoitteet yhdyskunta-

jätteen ja pakkausjätteen uudelleenkäytön valmistelulle ja kierrätykselle sekä yhdyskuntajätteen kaatopaikkakäsittelyn vähentämiselle. Jätedirektiivin muutos ei muuta edellä mainittuja vastuunjaon lähtökohtia. Jätteen tuottajan tai haltijan 14 artiklan mukaista kustannusvastuuta täsmennetään kuitenkin siten, että sen tulee kattaa myös tarvittavasta jätehuollon infrastruktuurista ja sen toiminnasta aiheutuvat kustannukset. Direktiivi tulee panna täytäntöön kansallisessa lainsäädännössä 24 kuukauden kuluttua voimaantulosta.

2.3.2 Lainsäädäntö eräissä maissa

Ruotsissa kunnan vastuulla on kotitalousjätteen ja siihen verrattavan muista toiminnoista syntyvän jätteen sekä kotitalouksien vaarallisen jätteen jätehuolto. Hallitus voi myös päättää, että kunta vastaa muista kuin edellä mainituista jätteistä, jos se on terveyden- tai ympäristönsuojelun kannalta tarpeellista. Lisäksi Ruotsissa on säädetty hieman vastaavaan tapaan kuin Suomessa, että kunta on velvollinen huolehtimaan muista kuin vastuulleen kuuluvista jätteistä, jos jätteen haltija tätä pyytää eikä se ole kunnalle kohtuutonta.

Tanskassa kunnan jätehuoltovastuun piiriin kuuluu yhdyskuntajäte sekä suuri osa elinkeinoelämän jätehuollosta. Yhdyskuntajätteellä tarkoitetaan asumisessa syntyvää jätettä sekä vastaavaa jätettä julkisista organisaatioista, kaupan alalta ja toimistoista. Kunta vastaa myös jätteen energiakäyttö- ja kaatopaikkakapasiteetin ylläpitämisestä. Vuosina 2009 ja 2010 voimaan tulleiden ympäristönsuojelu-lain ja jäteasetuksen muutosten myötä kunnan vastuulta poistui muun kuin asumisessa syntyvän alkulajitellun kierrätyskelpoisen jätteen jätehuolto. Yrityksillä on kuitenkin edelleen mahdollisuus maksua vastaan toimittaa kunnan järjestämään vastaanottoon myös alkulajiteltu kierrätyskelpoinen jäte, jos se ei määrältään tai laadultaan poikkea asumisen jätteestä. Samoin yritykset voivat toimittaa kunnan vastaanottoa paikkaan elinkeinoelämän vaarallista jätettä enintään 200 kiloa vuodessa edellyttäen, että se laadultaan vastaa kotitalouksien vaarallista jätettä.

Erilaisia jätteiden, teollisen tuotannon sivuvirtojen ja muiden sekundaaristen materiaalien vaihdantaan tarkoitettuja sähköisiä tietoaalustoja ja teollisten symbioosien ohjelmia on käytössä satoja ympäri maailman. Ne ovat vapaaehtoisuuteen perustuvia ja niille on yhteistä pyrkimys materiaalien hyötykäytön, jätealan liiketoiminnan ja kiertotaloustavoitteiden edistämiseen. Käytävissä olevien tietojen perusteella kuitenkin ainoastaan Portugalissa on säädetty tällaisen sähköisen alustan perustamisesta ja käytöstä sekä siihen liittyvistä transaktioista. Taustalla on maan hallituksen tavoite edistää jätemarkkinoiden kehittymistä. Tarkoitusta varten perustettiin vuonna 2010 lisensoitu sähköinen alusta MOR Online, jonka tavoitteena on helpottaa jätteillä käytävää kauppaa sekä vähentää neitseellisten raaka-aineiden käyttöä tuotannossa. Alustaa voidaan käyttää kaikenlaisten jätteiden vaihdannassa, minkä lisäksi se tarjoaa erilaisia kaupankäyntiin liittyviä tukipalveluita. Alustan perustamiseen ja hallintoihin on saatu lupa kansalliselta jäteviranomaiselta. MOR Onlinen omistavat ja sitä hallinnoivat neljä jätealan yritystä ja yhdistystä, joiden on vuosittain raportoitava alustan käytöstä jäteviranomaisen tietojärjestelmään, johon alusta on kytköksissä. Omistajatahot ovat rahoittaneet alustan perustamisen. Järjestelmän omavaraisuuden turvaamiseksi kaikista alustassa tehdyistä kaupoista ja lisäpalveluista peritään maksu, minkä lisäksi alustan käyttäjiltä peritään 100 euron suuruinen vuosimaksu. Alustan käyttäminen on vapaaehtoista.

2.4 Nykytilan arviointi

Kunnan toissijaista jätehuoltovelvollisuutta ja siihen liittyviä menettelyjä on tarpeen täsmentää toiminnan läpinäkyvyyden parantamiseksi. Kunnan toissijaisen jätehuoltovelvollisuuden edellytysten täyttyminen ja siihen liittyvät tulkinnalliset epävarmuudet ovat olleet yksi jätealaa hiertävistä kysymyksistä. Kunnan toissijaisen velvollisuuden nojalla tarjoaman palvelun kriit-

tisenä edellytyksenä on kilpailuneutraliteetin ja jätelain toimivuuden kannalta pidetty muun palvelutarjonnan puutteen ole-massaoloa. Sen todentaminen on kuitenkin osoittautunut käytännössä vaikeaksi.

Ympäristöministeriön jätelain uudistuksen ensimmäisen vaiheen valmistelun yhteydessä teettämässä selvityksessä¹ jätelain ja hankintalainsäädännön rajapinnoista ehdotetaan, että selvitetään mahdollisuutta luoda markkinapaikka, joka toteutuessaan lisäisi läpinäkyvyyttä, parantaisi jätealan kilpailua ja logististen ketjujen toimivuutta sekä helpottaisi kunnan toissijaiseen jätehuoltovelvollisuuteen liittyvän markkinapuutteen arviointia. Asiaa selvitettiin jätelain uudistuksen ensimmäistä vaihetta valmisteltaessa. Valmistelun aikataulun vuoksi markkinapaikkaa ja kunnan toissijaista jätehuoltovelvollisuutta koskevat säädösmuutokset päätettiin kuitenkin toteuttaa uudistuksen toisessa vaiheessa. Eduskunta korosti uudistuksen ensimmäistä vaihetta koskevassa lausumassaan sähköisen markkinapaikan merkitystä sekä edellytti ympäristöministeriön valmistelevan kiireellisesti jätteiden ja sivuvirtojen sähköistä markkinapaikkaa koskevan hallituksen esityksen (EV 42/2018 vp – HE 195/2017 vp). Myös monet sidosryhmät ovat pitäneet markkinapaikan perustamista tärkeänä ja kiirehtineet sen valmistelua.

Mainituista syistä johtuen jätelakia on tarkoitus muuttaa siten, että siihen lisättäisiin säännökset markkinapaikkaa vastaavasta jätteiden ja sivuvirtojen tietopalustasta sekä tehtäisiin siitä johdettavat täsmennykset kunnan toissijaista jätehuoltovelvollisuutta koskeviin menettelyihin. Samassa yhteydessä täsmennettäisiin kunnan toissijaisen jätehuoltovelvollisuuden nojalla järjestämästä palvelusta perittävän jätemaksun määräämiseen liittyviä yleisiä periaatteita. Tavoitteena on lisätä kunnan toissijaisen jätehuoltovelvollisuuteen liittyvää avoimuutta ja läpinäkyvyyttä sekä edistää jätealan yritystoimintaa. Lisäksi kunnan ja kunnan jätehuoltoyhtiön kirjanpitovelvoitteisiin tehtäisiin muutokset, joita tarvittaisiin jätelain uudistuksen ensimmäisessä vaiheessa säädettyjen kunnan jätehuollon toimialan sidosyksikkösäännösten noudattamisen seuraamiseksi.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet ja toteuttamisvaihtoehdot

Esityksellä jätelakiin lisättäisiin säännökset jätteiden ja sivuvirtojen tietopalustasta, jonka tavoitteena olisi helpottaa kunnan toissijaiseen jätehuoltovelvollisuuteen liittyvän muun palvelutarjonnan puutteen osoittamista ja siten sujuvoittaa tähän liittyviä menettelyjä sekä parantaa menettelyn läpinäkyvyyttä ja jätealan kilpailuneutraliteettia. Esitetyt muutokset tarkoittaisivat, että jätteen haltijan tulisi jätteiden ja sivuvirtojen tietopalustassa läpikäytävän menettelyn avulla osoittaa, ettei yksityistä palvelutarjontaa ole kohtuullisesti saatavilla ja että edellytykset kunnan toissijaisen jätehuoltovelvollisuuden nojalla antamalle palvelulle ovat näin ollen olemassa. Tietopalustan avulla pyritään myös sovittamaan yhteen jätelain ja hankintalain mukaiset menettelyt, mikä olisi tarpeen, sillä kunnan toissijaiseen jätehuoltovelvollisuuteen tukeutuva jätteen haltija voi 1 päivänä tammikuuta 2019 voimaantulevan jätelain uudistuksen ensimmäisen vaiheen myötä olla hankintalain kilpailuttamisvelvollisuuden piiriin kuuluva julkinen toimija. Jätteiden ja sivuvirtojen tietopalusta toimisi lisäksi sähköisenä ilmoituspalustana, joka helpottaisi jätteiden ja tuotannon sivuvirtojen tuottajien ja hyödyntäjien kohtaamista. Tavoitteena on, että tietopalusta edistäisi jätehuolto- ja kierrätysmarkkinoiden toimintaa ja kierto-taloutta sekä kierrätysmateriaalien arvonluontia.

¹ Mikko Alkio: Jätelain ja hankintalain yhteensovittaminen yhdyskuntajätehuollossa. Loppuraportti 4.11.2016. Selvitys on saatavissa ympäristöministeriön internetsivuilta osoitteessa http://www.ym.fi/fi-FI/Ymparisto/Lainsaadanto_ja_ohjeet/Ymparistonsuojelun_valmisteilla_oleva_lainsaadanto/Jatelain_muutos

Valmistelussa tarkasteltiin jätelain uudistuksen ensimmäisen vaiheen valmistelun yhteydessä esitettyä kunnan jätehuollon palvelutarjontaa koskevaa selvälläolovelvollisuutta vaihtoehtona muun palvelutarjonnan puutteen todentamiseksi. Jätteiden ja sivuvirtojen tietöalustan arvioidaan kuitenkin osoittavan puutteen olemassaolon luotettavammin ja hallinnollisesti kevyemmin menettelyin. Valmistelussa tarkasteltiin läpinäkyvyyden lisäämiseksi myös kunnan ja kunnan jätehuoltoyhtiön kirjan-pitovelvoitteiden täsmentämistä siten, että niiden tulisi lakisääteisen ja markkinaehtoisen toiminnan ohella eritellä kirjanpidossaan kunnan toissijaisen jätehuoltovelvollisuuden nojalla antama palvelu soveltuvin osin kirjanpitolakia noudattaen. Tarvittava avoimuus arvioidaan kuitenkin saavutettavan myös jätteiden ja sivuvirtojen tietöalustaan toimitettavilla tiedoilla, minkä vuoksi tämänkaltaisista kirjanpitoa koskevistä muutoksista päätettiin luopua. Kunnan toissijaista jätehuoltovelvollisuutta koskevien tietöjen ja niiden hallinnan keskittäminen jätteiden ja sivuvirtojen tietöalustaan selkeyttäisi sääntelyä ja vähentäisi hallinnollista taakkaa suhteessa kirjanpitovelvoitteiden täsmentämiseen. Tietöalusta myös edistäisi tehokkaammin tietöjen saatavuutta sekä mahdollistaisi tietöjen havainnollisemman esittämisen esimerkiksi alueittain, jätelajeittain taikka käsittelymenetelmittäin.

Valmistelussa selvitetiin sopivaa toimijaa jätteiden ja sivuvirtojen tietöalustan ylläpitäjäksi tarkastelemalla kolmea vaihtoehtoista hallintomallia (kaupallisten toimijöiden, toimialan taikka viranomaisen tai muun julkisesti hallinnoidun organisaation hallinnoima tietöalusta). Jätteiden ja sivuvirtojen tietöalustan käytön lakisääteisyuden vuoksi arvioitiin, että tietöalustan tulisi olla julkisen sektorin ylläpitämä. Sopivaksi tahoksi nähtiin valtion kestävän kehityksen yhtiö Motiva Oy, joka koordinoi myös Teolliset symbioosit Suomessa (FISS) –toimintamallia. Toimintamallin tuominen osaksi tietöalustaa voisi tehostaa alustan käyttöä ja edistää näin osaltaan kiertotaloutta. Tietöalustan hallinnointia varten Motiva Oy:lle annettaisiin laissa säädetty julkinen hallintotehtävä.

3.2 Keskeiset ehdotukset

Jätelain 33 §:ään edotetaan lisättäväksi kunnan toissijaisen jätehuoltopalvelun määritelmä, minkä lisäksi täsmennettäisiin palvelun edellytyksiä ja siihen liittyviä menettelyitä. Toisin kuin nykyisin, pyynnön kunnan toissijaisesta jätehuoltopalvelusta voisi eräissä tapauksissa tehdä jätteen haltijan puolesta myös tälle jätehuoltopalveluja tarjoava yritys. Läpinäkyvyyden lisäämiseksi jätteen haltija olisi velvollinen käyttämään jätteiden ja sivuvirtojen tietöalustaa muun palvelutarjonnan puutteen osoittamiseen silloin, kun kyse olisi jatkuvasti ja säännöllisesti tarvittavasta tai muusta kuin ennalta arvaamattomasta kiireestä johtuvasta huomattavaa yksittäistä jäte-erää koskevasta kunnan toissijaisesta jätehuoltopalvelusta. Tällaisesta palvelusta tehtävän sopimuksen tulisi määräaikaaisuudestaan huolimatta olla sopimuspuolten irtisanottavissa nykyisestä poiketen. Lisäksi säädettäisiin kunnan jätelaitoksen velvollisuudesta toimittaa jätteiden ja sivuvirtojen tietöalustaan olennaiset tiedot sopimuksista sekä erilaisista satunnaisieristä. Asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä näistä sekä eräistä muista tiedoista.

Jätteiden ja sivuvirtojen tietöalustasta ja sen hallinnoinnista säädettäisiin uudessa 143 a §:ssä. Motiva Oy vastaisi tietöalustan ylläpidosta sekä huolehtisi yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa sen kehittämisestä. Ehdotetussa 143 b §:ssä annettaisiin eräille viranomaisille oikeus saada tietöalustasta tehtäviensä hoitamisen kannalta tarpeellisia tietoja kunnan toissijaisesta jätehuoltopalvelusta tehdyistä sopimuksista ja niihin liittyvistä tarjouksista.

Läpinäkyvyyttä lisäisi myös ehdotettu jätelain 78 §:n muutos, jonka nojalla kunnan toissijaisesta jätehuoltopalvelusta perimä jätemaksu ei saisi alittaa kunnan jätelain 32 §:n nojalla järjestämästä vastaavasta jätehuoltopalvelusta perimää jätemaksua.

Kunnan toissijaiseen jätehuoltopalveluun liittyvien säädösmuutosten lisäksi kunnan ja kunnan jätehuoltoyhtiön jätelain 44 §:n mukaisia kirjanpitovelvoitteita ehdotetaan muutettavaksi kunnan jätehuollon toimialan sidosyksikkösäännösten noudattamisen seuraamiseksi. Jatkossa kunnan lakisääteisistä jätehuollon palvelutehtävistä ja markkinaehtoisesta toiminnasta tulisi tehdä tilikausittain erilliset laskelmat toiminnan taloudellisen tuloksen lisäksi myös palveluiden liikevaihdosta.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

4.1.1 Vaikutukset valtiontalouteen ja kuntien jätelaitoksiin

Jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustan perustamiskustannukset valtiolle olisivat vuosina 2018-2019 yhteensä noin 300 000–600 000 euroa sisältäen alustahankinnan suunnittelusta ja kilpailuttamisesta sekä sovelluskehityksestä ja hankehallinnasta aiheutuvat kustannukset. Perustamiskustannuksiin vaikuttaisi olennaisesti tietoaalustan valittu toteutustapa ja se, voidaanko toteutuksessa hyödyntää esimerkiksi jotakin käytössä olevaa sähköistä alustaa. Tietoaalustan jatkokehitys- ja ylläpitokustannukset olisivat ensimmäisinä toimintavuosina todennäköisesti yli 100 000 euroa vuodessa, mutta laskisivat sen jälkeen huomattavasti. Osa ylläpitokustannuksista voisi olla mahdollista kattaa tietoaalustan käyttöön liittyvillä maksullisilla lisäpalveluilla.

Jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustan käyttäminen ja kunnan toissijaisen jätehuoltopalvelun vaatimusten täsmentyminen lisäisivät jossain määrin kuntien jätelaitosten hallinnollista taakkaa. Vaikutus olisi merkittävä lain voimaantulovaiheessa, kun kunnan toissijaista jätehuoltopalvelua tarvitsevat jätteen haltijat siirtyisivät tietoaalustan käyttäjiksi. Ehdotettu pienasiakkuuksia koskeva siirtymäaika kuitenkin porrastaisi vaikutusta. Kunnan toissijaisesta jätehuoltopalvelusta tehtävien sopimusten määrä saattaisi myös lisääntyä nykyisestä sopimusten edellytysten täsmentyessä ja siten lisätä kuntien jätelaitoksille aiheutuvaa hallinnollista taakkaa. Lisäksi kuntien ja kuntien jätehuoltoyhtiöiden hallinnollista taakkaa lisäsi jonkin verran liikevaihtoperusteisuuden lisääminen kunnallisten jätehuoltopalvelujen kirjanpitoa koskeviin vaatimuksiin.

Ehdotetut muutokset eivät suoranaisesti vaikuttaisi kunnan toissijaisena jätehuoltopalveluna vastaanotetun jätteen määrään taikka kunnan toissijaisen jätehuoltopalvelun tarpeeseen. Jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustan arvioidaan kuitenkin johtavan yksityisen palvelutarjonnan kehittymiseen, mikä voisi ennen pitkää vähentää kunnan toissijaisen jätehuoltopalvelun tarvetta. Tämä vähentäisi kuntien jätelaitoksille palvelun järjestämisestä aiheutuvaa hallinnollista taakkaa sekä toisaalta jätelaitoksen tuloja.

4.1.2 Vaikutukset jätealan yritystoimintaan

Kunnan toissijaista jätehuoltopalvelua ja jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustaa koskevat säädösmuutokset turvaisivat kilpailuneutraaliteetin toteutumista jätealalla. Ehdotetun tietoaalustan arvioidaan avaavan jätehuoltoalan yrityksille uusia liiketoimintamahdollisuuksia sen osoittamassa läpinäkyvästi muun palvelutarjonnan puutteen olemassaolon ja tarpeen palvelutarjonnan kehittämiseksi. Tietoaalustan arvioidaan siten lisäävän kierrätys- ja kiertotalousinnovaatioita ja -investointeja sekä uusien jätehuoltoratkaisujen kehittymistä. Ehdotetut muutokset myös parantaisivat alan pk-yritysten toimintaedellytyksiä sekä saattaisivat edistää eri toimijoiden välistä innovaatioyhteistyötä.

Ehdotus lisäisi jonkin verran kunnan toissijaista jätehuoltopalvelua tarvitsevien jätteen haltijoiden hallinnollista taakkaa. Erilaisia satunnaiseriä lukuun ottamatta niiden tulisi jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustassa läpikäytävien menettelyin osoittaa muun palvelutarjonnan puute sekä tehdä kunnan jätelaitoksen kanssa sopimus kunnan toissijaisesta jätehuoltopalvelusta. Toisaalta jätteen haltijoiden olisi tietoaalustan avulla entistä helpompi löytää keskitetysti tarvitsemansa jätehuoltopalvelut, mikä voisi vähentää niille palveluhankinnoista aiheutuvaa hallinnollista taakkaa.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Viranomaisille ehdotettu kunnan toissijaista jätehuoltopalvelua koskeva tiedonsaantioikeus helpot-taisi kunnan jätehuoltoviranomaiselle, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle sekä Kilpailu- ja kuluttajavirastolle laissa säädettyjen tehtävien hoitamista. Oikeus saada jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustasta tietoja kunnan toissijaisesta jätehuoltopalvelusta tehdyistä sopimuksista ja niihin liittyvistä tarjouksista mahdollistaisi viranomaisille kunnan toissijaisen jätehuoltopalvelun seurannan ja valvonnan. Lisäksi ehdotettu liikevaihtoperusteisuuden lisääminen kunnan ja kunnan jätehuoltoyhtiön kirjanpitovelvoitteisiin helpottaisi kunnan jätehuollon alan sidosyksikkösäännösten noudattamisen seurantaa. Ehdotetut kunnan toissijaista jätehuoltopalvelua koskevat muutokset saattaisivat toisaalta lisätä jätelain mukaisina valvontaviranomaisina toimivien kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen sekä kilpailun tasapuolisuutta kilpailulain (948/2011) nojalla valvovan Kilpailu- ja kuluttajaviraston valvontatehtäviä, jos epäillään kunnan toissijaisen jätehuoltopalvelun edellytysten täyttymistä.

4.3 Ympäristövaikutukset

Jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalusta edistäisi uusien kierrätysratkaisujen syntymistä ja siten jätelain mukaisen etusijajärjestyksen toteutumista. Tietoaalusta auttaisi jätteen haltijaa löytämään tarvitsemansa jätehuoltopalvelun ensisijaisesti vapailta markkinoilta ja viime kädessä kunnan toissijaisena jäte-huoltopalveluna. Jätehuolto- ja kierrätysmarkkinoiden toimintaa tehostamalla tietoaalusta edistäisi kulloinkin tarkoituksenmukaisten käsittelyratkaisujen löytymistä ja vähentäisi siten riskiä jätteen kulkeutumisesta epäasianmukaiseen käsittelyyn. Jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalusta mahdollistaisi myös kuljetusmatkojen huomioimisen osana tarjotun palvelun laadun arviointia ja vähentäisi näin välillisesti liikenteestä aiheutuvia päästöjä.

4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalusta edistäisi jätehuoltopalvelujen alueellista saatavuutta ja kehittymistä tuomalla läpinäkyvästi esiin alueella mahdollisesti vallitsevan muun palvelutarjonnan puutteen ja yksityisen palvelutarjonnan tarpeen. Esitys saattaisi myös välillisesti parantaa yritysten työllistämisedellytyksiä, sillä jätehuoltoliiketoiminnan kehittyminen voisi johtaa uusien työpaikkojen syntymiseen. Lisäksi palvelutarjonnan kehittyminen edistäisi palvelujen tasapuolista ja yhdenvertaista saatavuutta maan eri osissa.

Kunnan toissijaisen jätehuoltopalvelun vaatimusten täsmentymisen arvioidaan vähentävän palveluun ja sen edellytyksiin liittyviä tulkintaerimielisyyksiä ja –ongelmia. Ehdotetut muutokset selkiyttäisivät näin ollen sääntelyä sekä yhdenmukaistaisivat kunnan toissijaisen jätehuoltopalvelun käytäntöjä eri jätelaitosten välillä. Jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustan arvioidaan myös lisäävän jätteen haltijoiden tietoisuutta kunnan toissijaista jätehuoltopalvelua koskevista menettelyistä.

Jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalusta edistäisi julkisten palveluiden digitalisointia sähköistämällä kunnan toissijaiseen jätehuoltopalveluun liittyviä menettelyjä ja sopimista. Palvelu olisi entistä käyttäjälähtöisempi tietoaalustan osallistavan suunnitteluprosessin ja käyttäjien tarpeiden ja toiveiden huomioimisen myötä. Kunnan toissijaista jätehuoltopalvelua koskevien tietojen kerääminen tietoaalustaan myös tehostaisi tiedonhallintaa sekä parantaisi tietojen saatavuutta ja käytettävyyttä.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja –aineisto

Jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustan valmistelu aloitettiin ympäristöministeriössä kesällä 2017 yhteistyössä keskeisten sidosryhmien kanssa. Lisäksi selvitettiin käytössä ja kehitteillä olevia vastaavia tietoaalustoja Suomessa ja ulkomailla. Marraskuussa 2017 järjestettiin työpaja, jossa selvitettiin sidosryhmien tietoaalustaan kohdistuvia tarpeita. Valmistelun edetessä järjestettiin lisäksi useita muita työpajoja ja sidosryhmätilaisuuksia tietoaalustaa koskevista menettelyistä ja toimintaperiaatteista.

Ympäristöministeriö asetti 26.4.2018 ohjausryhmän seuraamaan ja ohjaamaan jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustan valmistelua. Ohjausryhmässä ovat edustettuina ympäristöministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, valtiovarainministeriö, maa- ja metsätalousministeriö ja Motiva Oy. Lisäksi ohjausryhmässä on pysyvät asiantuntijat ympäristöministeriöstä sekä Kilpailu- ja kuluttajavirastosta. Ryhmän toimikausi on 1.5.2018–30.4.2019. Jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustan käytännön valmistelua varten perustettiin ympäristöministeriön ja Motiva Oy:n edustajista koostuva projektiryhmä, joka vastaa tietoaalustaa koskevan hankinnan valmistelusta ja kilpailuttamisesta sekä huolehtii palvelumuotoilun ja sovelluskehityksen toteutuksesta. Tietoaalustan käyttöä kokeilee puolestaan käyttäjäryhmä, johon on kutsuttu tietoaalustan potentiaalisia käyttäjiä.

Hallituksen esitys on valmisteltu ympäristöministeriössä samanaikaisesti jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustan valmistelun kanssa. Eduskunta edellytti jätelain uudistuksen ensimmäisestä vaiheesta antamassaan lausumassa, että ympäristöministeriö valmistelee kiireellisesti jätteiden ja sivuvirtojen sähköistä markkinapaikkaa koskevan hallituksen esityksen (EV 42/2018 vp - HE 195/2017 vp). Myös ympäristövaliokunta korosti asiaa koskevassa mietinnössään markkinapaikan merkitystä ja esitti sitä koskevan lausuman hyväksymistä (YmVM 4/2018 vp - HE 195/2017 vp). Hallituksen esitys viimeisteltiin saadun lausuntopalautteen perusteella. Esitykseen liittyvä valmisteluaineisto on saatavilla ympäristöministeriön internetsivuilla.

[Hallituksen esitys on käsitelty kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa X päivänä X kuuta 201X.]

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Hallituksen esitysluonnoksesta pyydettiin lausunto keskeisiltä sidosryhmiltä. Lausuntopyynnöstä tiedotettiin myös ympäristöministeriön internet-sivuilla ja lausunnon saivat antaa muutkin kuin lausuntopyynnön jakelussa mainitut tahot. Esitysluonnos lähetettiin lausuntokierroksen yhteydessä lainsäädännön arviointineuvostolle.

Täydennetään myöhemmin lausuntokierroksen jälkeen.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Eduskunnassa on vireillä hallituksen esitys EU:n yleistä tietosuojaa-asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi (HE 9/2108 vp). Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi tietosuojalaki, jolla täsmennettäisiin luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojaa-asetus). Ehdotettu laki olisi henkilötietojen käsittelyyn sovellettava yleislaki, jota sovellettaisiin rinnakkain yleisen tietosuojaa-asetuksen kanssa. Esityksessä ehdotetaan, että samalla kumottaisiin henkilötietolaki (523/1999) sekä laki tietosuojalautakunnasta ja tietosuojavaltuutetusta (389/1994). Yleistä tietosuojaa-asetusta täydentävänä ehdotettu tietosuojalaki olisi merkityksellinen myös Motiva Oy:n kannalta sen toimiessa jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustaa koskevana rekisterinpitäjänä tässä esityksessä ehdotetun 143 a §:n mukaisesti.

Eduskunnassa on myös vireillä hallituksen esitys maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevaksi lainsäädännöksi (HE 14/2018 vp). Esityksellä perustettaisiin Valtion lupa- ja valvontavirasto, jolle koottaisiin osa muun muassa lakkautettavaksi ehdotettavien elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tehtävistä. Esityksessä muutettaisiin muun ohella jätelain 24 §:ää siten, että lain mukaisena yleisenä valtion valvontaviranomaisena toimisi jatkossa Valtion lupa- ja valvontavirasto. Ehdotetut valtionhallinnon organisaatiomuutokset toteutettaisiin vuoden 2020 alusta. Tässä esityksessä jätelain 24 §:n mukaisille valvontaviranomaisille esitetty oikeus saada jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustasta tehtäviensä hoitamisen kannalta tarpeellisia tietoja viittaisi organisaatiomuutosten voimaantulon jälkeen Valtion lupa- ja valvontavirastoon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen sijaan.

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi kilpailulain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 68/2018 vp). Esityksen tarkoituksena on markkinoiden kilpailullisuuden ja yritystoiminnan edellytysten turvaaminen tehostamalla kilpailunrajoitusten ja kilpailuneutraaliteetin valvontaa. Tarkoituksena on myös selventää eräitä Kilpailu- ja kuluttajaviraston toimivaltaan ja menettelyyn liittyviä kilpailulain säännöksiä kuten julkisen ja yksityisen elinkeinotoiminnan välisen kilpailun tasapuolisuuden turvaamiseen liittyviä tietojenantovelvoitteita. Tässä esityksessä Kilpailu- ja kuluttajavirastolle 143 b §:ssä ehdotettu jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustaa koskeva tiedonsaantioikeus täydentäisi näitä velvoitteita. Lisäksi kilpailulakiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan kilpailutilanteessa markkinoilla tapahtuvaa taloudellista toimintaa harjoittavan julkisyhteisön tulisi pitää taloudellisesta toiminnastaan erillistä kirjanpitoa. Kyse olisi kirjanpidon eriyttämistä koskevista vähimmäisvaatimuksista. Jätelain 44 §:n mukaiset kunnallisia jätehuoltopalveluja koskevat kirjanpitovelvoitteet täydentäisivät näitä vaatimuksia.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

33 §. *Kunnan toissijainen jätehuoltopalvelu.* Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin selkeyden vuoksi kunnan toissijaisen jätehuoltopalvelun määritelmä. Pykälän otsikkoa muutettaisiin vastaavasti. Kunnan toissijaisen jätehuoltopalvelun edellytyksenä olisi voimassaolevan lain mukaisesti, että jätteen haltija pyytää palvelua muun palveluntarjonnan puutteen vuoksi ja että jäte laadultaan ja määrältään soveltuu kunnan jätehuoltojärjestelmässä kuljetettavaksi tai käsiteltäväksi. Ehdotuksen mukaan pyynnön voisi jätteen haltijan ohella esittää myös tälle jätehuoltopalvelua tarjoava yritys, jolloin pyyntö voisi koskea jätteen käsittelypalveluja. Muutos sel-

kiyttäisi eri toimijoiden lain mukaisia oikeuksia ja heijastaisi paremmin voimassa olevan säännöksen tulkinta- ja soveltamiskäytäntöä.

Silloin kun kyse olisi jatkuvasti ja säännöllisesti tarvittavasta tai muusta kuin ennalta arvaamattomasta kiireestä johtuvasta huomattavaa yksittäistä jäte-erää koskevasta kunnan toissijaisesta jätehuoltopalvelusta, jätteen haltijan pitäisi 2 momentin perusteella nykyisestä poiketen osoittaa muun palvelu-tarjonnan puute käyttämällä ehdotetussa 143 a §:ssä tarkoitettua jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustaa. Tällöin pyyntö kunnan toissijaisesta jätehuoltopalvelusta voitaisiin tehdä, kun jätteen haltija on julkaissut tietoaalustalla tarjouspyynnön tarvitsemastaan jätehuoltopalvelusta, eikä pyyntöä vastaavaa markkinaehtoista palvelua ole ollut kohtuullisesti saatavilla jätteen haltijan asettamassa vähintään kymmenen vuorokauden määräajassa. Ehdotetulla määräajalla varmistettaisiin myös pienille palveluntarjoajille riittävä mahdollisuus reagoida tietoaalustaan jätettyihin tarjouspyyntöihin sekä mahdollistettaisiin kunnan toissijaisen jätehuoltopalvelun saaminen kohtuullisessa ajassa. Jätteen haltija voisi halutessaan asettaa määräajan myös tätä pidemmäksi.

Jatkuvasti ja säännöllisesti tarvittavasta kunnan toissijaisesta jätehuoltopalvelusta olisi kyse silloin, kun palvelua tarvitaan toistuvasti joko toistaiseksi tai määräajaksi vähintään useita kuukausia kestäväälle ajanjaksolle. Huomattavalla yksittäisellä jäte-erällä puolestaan tarkoitettaisiin jätteen määrän tai taloudellisen arvon vuoksi merkittävää satunnaista jäte-erää, jolloin vertailukohtana voitaisiin käyttää esimerkiksi hankintalaissa tavara- ja palveluhankinnoille asetettua 60 000 euron kansallista kynnys-arvoa. Jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustassa läpikäytävää menettelyä ei kuitenkaan sovellettaisi tällaiseen jäte-erään silloin, jos kunnan toissijaista jätehuoltopalvelua tarvittaisiin välittömästi sellaisen ennalta arvaamattoman kiireen vuoksi, jota jätteen haltija ei ole voinut kohtuudella ennakoida. Kunnan tai jätehuollon operatiivisia palvelutehtäviä hoitavan kunnan jätelaitoksen tulisi tarvittaessa ohjata jätteen haltija käyttämään tietoaalustaa. Jätteen haltijan vastuulla olisi jätelain 12 §:n 2 momentin mukaisen selvilläolovelvollisuutensa perusteella esittää tietoaalustaan tehtävässä tarjouspyynnössä jätehuollon järjestämisen kannalta olennaiset tiedot jätteen ominaisuuksista. Näistä tiedoista säädettäisiin tarkemmin 5 momentin nojalla annettavalla asetuksella. Tarjouspyyntö voisi koskea jätteen haltijan tarvitsemien jätehuoltopalvelujen kokonaisuutta tai jotakin sen osaa (esim. keräys, kuljetus, käsittely).

Muun palvelutarjonnan kohtuullisuutta arvioitaessa lähtökohtana olisi jätteen haltijan tekemä arvio, joka perusteltaisiin jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustassa. Palvelun laadun kohtuuttomuutta voisi osoittaa esimerkiksi tarjotun palvelun ajankohta, pitkät kuljetusmatkat tai se, ettei tarjous olisi jäte-lain 8 §:n etusijajärjestyksen mukainen. Laadullisesti kohtuuttomana voitaisiin pitää myös jätteen välitystoimintaa muistuttavaa tarjousta, joka perustuisi yksinomaan kunnan toissijaisen jätehuolto-palvelun (kuljetus, käsittely) hyödyntämiseen. Kohtuuttomana ei sitä vastoin yleensä voitaisi pitää tarjousta jätehuollon kokonaispalvelusta, vaikka se joiltain osin perustuisi kunnan toissijaiseen jätehuoltopalveluun. Muun palvelutarjonnan puutetta voisi lisäksi osoittaa yksityisestä jätehuoltopalvelusta pyydetty kohtuuton hinta. Kuitenkaan pieni poikkeama kunnan järjestämän palvelun hinnasta ei voisi olla riittävä peruste kunnan toissijaiselle jätehuoltopalvelulle.

Kunnan toissijaista jätehuoltopalvelua koskeva pyyntö tehtäisiin 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustaan. Pyyntö osoitettaisiin toiminnan operatiivisen luonteen vuoksi ja jätehuoltokäytäntöjen sujuvuuden varmistamiseksi kunnan jätelaitokselle (kuntien jätehuolto-yhtiö, kuntayhtymä, kunnallinen liikelaitos). Markkinatilanteesta riippumatta kunnan jätelaitoksella säilyisi oikeus kieltäytyä jätehuollon järjestämisestä, jos jäte olisi määränsä tai laatunsa takia teknisesti sopimatonta kunnan jätehuoltojärjestelmään. Kun-

nan jätelaitos olisi ylipäättään velvollinen tarjota maan toissijaista jätehuoltopalvelua vain käytävissä olevan jätehuoltokapasiteetin puitteissa.

Ehdotetussa 3 momentissa säädettäisiin kunnan velvollisuudesta tehdä sopimus 2 momentissa tarkoitettua kunnan toissijaisesta jätehuoltopalvelusta. Sopimuspuolina olisivat kunnan jätelaitos ja kunnan toissijaista jätehuoltopalvelua pyytänyt jätteen haltija. Sopimuksen enimmäiskesto olisi kolme vuotta kuten nykyisin, jotta toissijaisen jätehuoltopalvelun tarve ja yksityisen palvelutarjonnan tilanne tulisivat säännöllisesti arvioituksi ottaen huomioon ajoittain muuttuva markkinatilanne. Sopimuksen tulisi määräaikaaisuudestaan huolimatta olla sopimuspuolten irtisanottavissa sopimuksessa määritellyn irtisanomisajan kuluttua. Kunnan jätelaitoksen tulisi ennen sopimuksen tekemistä varmistaa jätteen haltijan jätteiden ja sivuvirtojen tietoaustaan tekemän arvioinnin perusteella, että jätteen haltija on todentanut muun palvelutarjonnan puutteen 2 momentissa tarkoitettulla tavalla.

Sopimus voitaisiin tehdä suoraan jätteiden ja sivuvirtojen tietoaustassa hyödyntämällä valmiita sopimusmalleja. Vaihtoehtoisesti sopimus voitaisiin tehdä tietoaustan ulkopuolella, jolloin kunnan jätelaitoksen olisi kunnan toissijaisen jätehuoltopalvelun seuraamiseksi toimitettava olennaiset tiedot sopimuksesta tietoaustaan viimeistään 14 vuorokauden kuluttua sopimuksen tekemisestä. Olennaisilla tiedoilla tarkoitettaisiin tietoja sopimuspuolista, jätteestä, jätteen määrästä ja sijainnista, kunnan toissijaisesta jätehuoltopalvelusta ja sen kestosta sekä palvelun hinnasta. Silloin kun sopimus tehtäisiin tietoaustaa hyödyntämällä, sopimustiedot tallentuivat automaattisesti eikä niiden erillinen toimittaminen olisi tarpeen. Pääsy tietoihin olisi vain 143 b §:ssä tarkoitetuilla viranomaisilla. Avoimuuden ja läpinäkyvyyden lisäämiseksi jätteiden ja sivuvirtojen tietoaustassa voitaisiin kuitenkin sopimustietojen perusteella julkaista koostetietoa kunnan toissijaisesta jätehuoltopalvelusta esimerkiksi alueittain taikka tarjotun palvelun mukaan eriteltynä.

Kunnan jätelaitoksen tulisi lisäksi pykälän 4 momentin nojalla toimittaa vuosittain maaliskuun loppuun mennessä jätteiden ja sivuvirtojen tietoaustaan olennaiset tiedot muusta kuin 2 momentissa tarkoitettua kunnan toissijaisesta jätehuoltopalvelusta jätelajeittain ja käsittelymenetelmittäin eriteltynä. Kyse olisi erilaisista satunnaisieristä, joista ei tehtäisi sopimusta. Säännös kattaisi myös sellaiset huomattavat yksittäiset jäte-erät, joiden osalta jätteen haltijalta ei edellytetä tietoaustan käyttöä ennalta arvaamattoman kiireen vuoksi. Jätteen haltija voisi osoittaa satunnaisieräkoskevan palvelu-pyyntönsä suoraan kunnan jätelaitokselle kuten nykyisin. Pyyntö tulisi esittää pääsääntöisesti kirjallisesti. Myös tällaisesta kunnan toissijaisesta jätehuoltopalvelusta voitaisiin julkaista tietoaustassa erityyppistä koostetietoa.

Pykälän 5 momenttiin koottujen asetuksenantovaltuuksien nojalla valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset 2 momentissa tarkoitettuun tarjouspyyntöön ja kunnan toissijaista jätehuoltopalvelua koskevaan pyyntöön sisällytettävistä tiedoista, 3 ja 4 momentissa tarkoitetuista olennaisista tiedoista sekä muista näihin rinnastettavista seikoista.

Jätteiden ja sivuvirtojen tietoaustassa läpikäytävä menettely olisi kunnan toissijaisen jätehuoltopalvelun edellytys silloinkin, kun jätteen haltija olisi hankintalain 5 §:ssä tarkoitettu hankintayksikkö, jonka tarvitseman säännöllisen tai yksittäistä jäte-erää koskevan jätehuoltopalvelun ennakoitu arvo ylittäisi tavara- ja palveluhankinnoille hankintalaissa asetetun kansallisen tai EU:n kynnysarvon. Hankintayksikkö olisi tällöin myös velvollinen kilpailuttamaan jätehuoltopalvelun ilmoittamalla siitä osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi toimivaan julkisten hankintojen ilmoituskanava HILMAan. Tietoaustan ja HILMAN välille muodostettavan rajapinnan kautta tieto hankintailmoituksesta, tarjouspyynnöstä ja saaduista tarjouksista kulkisi järjestelmien välillä, jolloin muun palvelutarjonnan puute voitaisiin myös näissä tapauksissa osoittaa läpinäkyvästi. Jos hankintayksikkö ei kilpailutuksen kautta saisi joko lainkaan tai so-

veltuvia tarjouksia, se voisi hankintalain 125 §:n nojalla keskeyttää hankinnan tai lain 40 §:n 2 momentin 1 kohdan perusteella tehdä kunnan toissijaista jätehuoltopalvelua koskevan suora-hankinnan tekemällä kunnan jätelaitokselle palvelupyynnön jätteiden ja sivuvirtojen tietoa-lustassa. Suorahankinnan edellytyksenä olisi, ettei alkuperäisen tarjouspyynnön ehtoja olennai-sesti muuteta.

Kunnan antaessa toissijaista jätehuoltopalvelua kunta ei toimisi kilpailullisilla markkinoilla eikä palvelun liikevaihtoa laskettaisi jätelain muutoksen (445/2018) myötä voimaan tulevassa jätelain 145 a §:ssä säädettyyn sidos- ja hankintayksiköiden markkinaehtoista toimintaa rajoit-tavaan ulosmyynnin prosenttiosuuteen. Kyse olisi kuntien lakisääteisestä velvollisuudesta, j-o-ka ei vaarantaisi kuntien jätehuoltoyhtiöiden sidosyüksikköasemaa ja joka ei ylipäätään olisi voimassa, jos markkinoilla on muuta palvelutarjontaa. Myöskään hankintalain 15 §:n 3 mo-mentin mukaista markkinapuutteen arviointiin tarkoitettua avoimuusilmoitusmenettelyä ei mainituista syistä sovellettaisi kunnan toissijaisiin jätehuoltopalveluihin.

44 §. Kirjanpito jätehuoltopalvelusta ja kuljettajan tiedonantovelvollisuus. Pykälän 1 momen-tissa säädettyä kunnan lakisääteisten jätehuollon palvelutehtävien ja mahdollisten muiden kuin lakisääteisten palvelutehtävien erittelyvelvollisuutta täsmennettäisiin siten, että kunnan tai kunnallisen jäte-huoltoyhtiön tulisi jatkossa tehdä tilikausittain erilliset laskelmat tarjottujen palveluiden taloudellisen tuloksen lisäksi myös palveluiden liikevaihdosta. Kirjanpidon liike-vaihtoperusteisuus olisi tarpeen jätehuollon sidos- ja hankintayksiköiden markkinaehtoiselle ulosmyynnille 1 päivänä tammikuuta 2019 voimaan tulevassa jätelain 145 a §:ssä asetetun prosenttiosuuden noudattamisen seuraamiseksi. Hankintalain 15 §:n 2 momentin ja 16 §:n 1 momentin mukaan prosenttiosuuden laskemisen perusteena on käytettävä pääsääntöisesti kol-men edeltävän vuoden keskimääräistä kokonaisliikevaihtoa. Pykälän 2 ja 3 momentti säilyisi-vät muuttumattomina.

78 §. Kunnan jätemaksu. Pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti, minkä seurauksena nykyinen 3 momentti siirtyisi uudeksi 4 momentiksi ja nykyinen 4 momentti uudeksi 5 momentiksi. Pykä-län muut momentit säilyisivät kuitenkin sisällöltään muuttumattomina. Kunnan toissijaisesta jätehuoltopalvelusta perimä jätemaksu ei saisi uuden 3 momentin perusteella alittaa kunnan jät-elain 32 §:n nojalla järjestämästä vastaavasta jätehuoltopalvelusta perimää jätemaksua. Sään-nös olisi tarpeen, sillä kunnan toissijaisesta jätehuoltopalvelusta perittävän jätemaksun olisi vastattava mahdollisimman tarkasti jätehuollon järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia. Mak-sun tulisi kattaa myös kaikki kunnan jätelaitokselle jätteiden ja sivuvirtojen tietoa-lustan käy-töstä aiheutuvat hallinnolliset kustannukset. Kustannuksia ei tulisi kompensoida kotitalouksil-ta perittävillä jätemaksuilla taikka markkinaehtoisen toiminnan tuloilla. Kunnan tulisi myös määritellä jätelain 79 §:n nojalla hyväksymässään jätetaksassa kunnan toissijaista jätehuolto-palvelua koskevat maksuperusteet mahdollisimman kustannusperusteisesti ja yksiselitteisesti.

143 a §. Jätteiden ja sivuvirtojen tietoa-lusta. Pykälän 1 momentti sisältäisi yleisen säännöksen internet-osoitteessa www.XXXXX.fi toimivan jätteiden ja sivuvirtojen tietoa-lustan käyttötar-koituksesta ja tietosisällöstä. Tietoa-lustassa läpikäytävää menettelyä tarvittaisiin kunnan tois-sijaisen jätehuolto-palvelun avoimuuden ja läpinäkyvyyden lisäämiseksi. Sitä käytettäisiin kunnan toissijaisen jätehuolto-palvelun edellytyksenä olevan muun palvelutarjonnan puutteen toteamiseen, palvelua koskevien tietojen hallintaan ja käsittelyyn sekä palvelun seurantaan ja valvontaan. Lisäksi jätteiden ja sivuvirtojen tietoa-lustaa voitaisiin kierrätysmarkkinoiden edis-tämiseksi hyödyntää laajemminkin muussa jätteiden ja sivuvirtojen vaihdannassa tarjoamalla tietoa hyödynnettävissä olevista materiaaleista ja helpottamalla siten materiaalien tuottajien ja hyödyntäjien kohtaamista.

Jätteiden ja sivuvirtojen tietopalustan ylläpidosta huolehtisi pykälän 2 momentin nojalla Motiva Oy, joka myös vastaisi tietopalustan sisällöllisestä ja toiminnallisesta kehittämisestä yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa. Motivan Oy:n tehtäviin kuuluisi vastaaminen jätteiden ja sivuvirtojen tietopalustan ylläpidosta sen huoltaminen mukaan lukien, tietopalustan käyttöön liittyvä neuvonta ja käytön seuranta sekä näihin tehtäviin liittyvän välittömän hallinnon hoitaminen. Kyse olisi Motiva Oy:lle perustuslain (731/1999) 124 §:n mukaisesti lailla annetusta julkisesta hallintotehtävästä, joka käsittäisi vastuun sekä säännöksessä tarkoitettujen tehtävien järjestämisestä että jätteiden ja sivuvirtojen tietopalustan ylläpitoon liittyvistä tosiasiallisista palvelutehtävistä. Motiva Oy toimisi lisäksi yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitettuna rekisterinpitäjänä. Jätteiden ja sivuvirtojen tietopalustaan kunnan toissijaisesta jätehuoltopalvelusta toimitettavat tiedot sisältäisivät myös henkilötietoja, joiden käsittelyssä olisi otettava huomioon yleisen tietosuoja-asetuksen rekisterinpitäjälle asettamat velvollisuudet sekä henkilötietojen käsittelylle asetetut periaatteet ja rekisteröityjen oikeudet.

Koska Motiva Oy:n 2 momentin mukaisissa tehtävissä olisi kyse perustuslain 124 §:ssä tarkoitettua julkisesta hallintotehtävästä, näitä tehtäviä Motiva Oy:ssä hoitavat toimisivat ehdotetun 3 momentin mukaisesti rikosoikeudellisen virkavastuun ja vahingonkorvausvastuun alaisena. Julkista hallintotehtävää hoidettaessa tulisi lisäksi noudattaa hallinnon yleislakeja, jotka tulisivat sovellettaviksi ilman erillistä viittausta. Hallinnon yleislakeja ovat hallintolaki (434/2003), kielilaki (423/2003), saamen kielilaki (1086/2003), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettu laki (621/1999), henkilötieto-laki ja sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettu laki (13/2003).

143 b §. *Tiedonsaantioikeus jätteiden ja sivuvirtojen tietopalustasta.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin selvyuden vuoksi viranomaisten oikeudesta saada jätteiden ja sivuvirtojen tietopalustasta olennaisia tietoja kunnan toissijaisesta jätehuoltopalvelusta tehdyistä sopimuksista ja niihin liittyvistä tarjouksista maksutta ja salassapitosäännösten estämättä lakiin perustuvien tehtäviensä hoitamiseksi. Säännös täydentäisi kunnan jätehuoltoviranomaisen jätelain 122 §:n 3 momentissa säädettyä tiedonsaantioikeutta ja helpottaisi siten kunnan jätehuollon järjestämistehtävän toteuttamiseen liittyvää toissijaisen jätehuoltopalvelun seuranta. Tiedonsaantioikeus olisi lisäksi jätelain mukaisina yleisinä valvontaviranomaisina toimivilla elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella ja kunnan ympäristön-suojeluviranomaisella niiden hoitaessa jätelain 24 §:ssä säädettyä valvontatehtävää, jonka nojalla ne voivat puuttua seurannassa havaittuihin laiminlyönteihin sekä valvoa jätehuollon eri tehtävistä vastuussa olevien toimintaa. Säännös täydentäisi myös Kilpailu- ja kuluttajaviraston kilpailulain mukaisia tiedonsaantioikeuksia viraston valvoessa julkisen ja yksityisen elinkeinoelämän välisen kilpailun tasapuolisuutta kilpailulain 4 a luvun nojalla.

Pykälän 2 momentti sisältäisi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin verrattuna täydentävää sääntelyä jätteiden ja sivuvirtojen tietopalustaan sisältyvien tietojen antamisesta. Säännös olisi tarpeen, koska lain 16 §:n säännökset tietojen antamisesta eivät välttämättä ole riittävät, jos kyse on esimerkiksi ehdotetussa 1 momentissa tarkoitettujen viranomaisteh- tävien hoitamiseksi tarvittavista sähköisessä muodossa tehtävistä isoista tiedonsiirroista. Säännöksen sanamuoto mahdollistaisi sen, että ehdotetun 1 momentin mukainen tiedonsaanti- oikeus toteutettaisiin tarpeen mukaan tunnistautumista vaativana tietojen vapaana haku- ja se- lausoikeutena.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Lakiehdotukseen liittyvät yksityiskohtaiset säännökset annettaisiin jäteasetuksella. Asetuksen säännökset perustuisivat jätelain 33 §:ään ehdotettuihin kunnan toissijaista jätehuoltopalvelua koskeviin vaatimuksiin. Asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset jätteen haltijan jättei-

den ja sivuvirtojen tietoaalustassa julkaisemaan tarjouspyyntöön sekä kunnan toissijaista jätehuoltopalvelua koskevaan pyyntöön sisällytettävistä tiedoista. Lisäksi asetuksella säädettäisiin, mitä tietoja kunnan olisi toimitettava tietoaalustaan kunnan toissijaisesta jätehuoltopalvelusta tehdyistä sopimuksista sekä muusta antamastaan toissijaisesta jätehuoltopalvelusta (sattunaiserät).

3 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä syyskuuta 2019. Voimaantuloajankohdassa on otettu huomioon tarve kokeilla jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustan toimintaa ennen kuin sen käytöstä tulee lain nojalla pakollista. Tietoaalusta on tarkoitus ottaa käyttöön keväällä 2019.

Jos kyse olisi kunnan toissijaisesta jätehuoltopalvelusta, jonka arvo on vuosittain enintään 2000 euroa, sovellettaisiin ehdotetun lain 33 §:n 2 momentissa tarkoitettulle kunnan toissijaiselle jätehuolto-palvelulle ehdotettuja muun palvelutarjonnan puutteen toteamisen ja jätteen haltijan pyynnön edellytyksiä sekä 33 §:n 3 momentissa kunnan toissijaisesta jätehuoltopalvelusta tehtävälle sopimukselle ehdotettuja vaatimuksia kolmen vuoden kuluttua lain voimaantulosta. Kyse olisi kunnan pienjäte-aseasemapalveluiden käyttäjistä tai muista taloudelliselta arvoltaan verrattain vähäisistä asiakkuuksista, joita on lukumäärällisesti paljon. Siirtymäaika olisi tarpeen kunnalle jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustan käyttöönotosta aiheutuvan hallinnollisen taakan porrastamiseksi ja kunnan toissijaisen jätehuoltopalvelun toimintaedellytysten varmistamiseksi. Siirtymäaika voisi myös kannustaa kunnan toissijaista jätehuoltopalvelua vastaavan yksityisen palvelutarjonnan kehittämiseen.

Ennen ehdotetun lain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten nojalla kunnan ja jätteen haltijan välillä tehdyt sopimukset kunnan toissijaisesta jätehuoltopalvelusta olisivat voimassa sopimuskauden loppuun ja niihin sovellettaisiin lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Jatkuvasti ja säännöllisesti tarvittavasta jätehuoltopalvelusta tehtävän sopimuksen keskeinen ehto voimassa olevan jätelain 33 §:n nojalla olla enintään kolme vuotta kerrallaan, joten sopimukset lakkaisivat olemasta voimassa viimeistään kolme vuotta lain voimaantulosta.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Esitys laiksi jätelain muuttamisesta sisältää perustuslain näkökulmasta merkityksellisiä säännöshetkiä. Ehdotukseen liittyvät keskeiset perusoikeudet ovat vastuuta ympäristöstä koskeva perustuslain 20 §, 6 §:ssä säädetty yhdenvertaisuus, 10 §:ssä säädetty henkilötietojen suoja ja 18 §:ssä säädetty elinkeinovapaus. Myös perustuslain 80 §:n laillisuusperiaate sekä 124 §:n julkisen hallintotohtävän siirtämistä koskeva sääntely on otettava huomioon.

Kunnan vastuu yhdyskuntajätehuollosta toteuttaa perustuslain 20 §:n mukaista ympäristöperusoikeutta sekä 6 §:n yhdenvertaisuusperiaatetta (PeVL 58/2010 vp). Kunnan toissijainen jätehuoltopalvelu täydentäisi tätä jätehuollon järjestämistehtävää turvatessaan asianmukaisten jätehuoltopalveluiden kohtuullisen saatavuuden silloinkin, kun se on ensisijaisesti jätetty jätteen haltijoiden ja yksityisten jäteyritysten sopimuksen varaan. Sääntely kuvaa jätehuollon luonnetta välttämättömyyspalveluna, jonka edellytyksistä julkisen vallan on viime kädessä huolehdittava. Toisaalta esitetyt 33 §:n kunnan toissijaista jätehuoltopalvelua koskevat täsmennykset yhdessä 143 a §:ssä tarkoitettujen jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustan kanssa lisäisi-

vät toiminnan läpinäkyvyyttä ja jätehuoltoalan yritysten liiketoimintamahdollisuuksia luoden siten edellytyksiä perustuslain 18 §:ssä tarkoitetun elinkeinovapauden toteutumiselle.

Motiva Oy:lle 143 a §:ssä ehdotetussa jätteiden ja sivuvirtojen tietotalustan ylläpito- ja kehittämistehtävässä olisi kyse perustuslain 124 §:ssä tarkoitetusta julkisesta hallintotehtävästä, vaikka kyseiset tehtävät eivät sinänsä pitäisi sisällään julkisen vallan käyttöä. Motiva Oy:lle siirrettävä tehtäväkoko-naisuus vaikuttaisi kuitenkin merkittävästi kunnan toissijaiseen jätehuoltopalveluun ja sen edellytysten toteamiseen ja näin ollen ympäristöperusoikeuden ja yhdenvertaisuuden toteutumiseen. Tehtävien siirron tarkoituksenmukaisuutta arvioitaessa tulee ottaa huomioon muun muassa siirrettäväksi aiotun hallintotehtävän luonne (PeVL 16/2016, PeVL 5/2014 vp). Kyse olisi tietotalustan ylläpitoon ja kehittämisen liittyvistä tosiasiallisista palvelutehtävistä, joiden siirtäminen Motiva Oy:lle olisi perusteltua tietotalustan hallinnon tehokkuuden vuoksi. Julkista hallintotehtävää hoitaessaan Motiva Oy:n henkilöstö toimisi rikosoikeudellisen virkavastuun ja vahingonkorvausvastuun alaisena sekä olisi velvollinen soveltamaan hallinnon yleislakeja, mikä varmistaisi, ettei tehtävien siirto vaarantaisi perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon takeita. Viittausta hallinnon yleislakeihin ei kuitenkaan olisi tarpeen sisällyttää lakiin, sillä niitä sovelletaan niiden sisältämien soveltamisalaa, viranomaisen määritelmää tai yksityisen kielellistä palveluvelvollisuutta koskevien säännösten nojalla myös yksityisiin niiden hoitaessa julkisia hallintotehtäviä (PeVL 50/2017 vp, PeVL 20/2006 vp, PeVL 3/2009 vp, PeVL 30/2010 vp).

Ehdotettu 33 §:n ja 143 a §:n sääntely olisi merkityksellistä henkilötietojen suojaa koskevan perustuslain 10 §:n kannalta sisältäessään säännökset jätteiden ja sivuvirtojen tietotalustaan toimitettavista tiedoista, tietotalustan käyttötarkoituksesta sekä rekisterinpitäjästä. Rekisterinpitäjänä Motiva Oy olisi sidottu myös yleisen tietosuojasetuksen henkilötietojen käsittelyä koskeviin periaatteisiin, mikä osaltaan turvaisi henkilötietojen suojaan liittyvät sääntelyn kattavuuden sekä täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimukset (PeVL 1/2018 vp). Ehdotetun 143 b §:n mukainen viranomaisten tiedonsaantioikeus olisi puolestaan rajattu oikeasuhtaisesti ja tyhjentävästi koskemaan vain kunnan toissijaisesta jätehuoltopalvelusta tehtyihin sopimuksiin ja niihin liittyviin tarjouksiin sisältyviä olen-naisia tietoja, jotka olisivat tarpeen viranomaisten tehtävien hoitamiseksi (PeVL 31/2017 vp).

Lakiehdotukseen sisältyviä asetuksenantovaltuuksia tulee arvioida suhteessa perustuslain 80 §:ään, jonka mukaan valtioneuvosto voi antaa asetuksia laissa säädetyn valtuuden nojalla. Lailla on kuitenkin säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista. Ehdotetun lain toimeenpanon kannalta keskeiset asetuksenantovaltuudet sisältyisivät jätelain 33 §:n 5 momenttiin. Asetuksenantovaltuudet olisi sidottu jätelain asiaa koskeviin perussäännöksiin ja niiden muotoilussa on otettu huomioon perustuslain 80 § siten, että valtuutukset olisivat riittävän täsmällisiä ja tarkkarajaisia.

Edellä kerrotuilla perusteilla lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

jätelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan jätelain (646/2011) 33, 44 ja 78 §, sekä
lisätään lakiin uusi 143 a ja 143 b § seuraavasti:

33 §

Kunnan toissijainen jätehuoltopalvelu

Kunnan on järjestettävä muun kuin 32 §:ssä tarkoitetun jätteen jätehuolto, jos jätteen haltija tätä muun palvelutarjonnan puutteen vuoksi pyytää ja jäte laadultaan ja määrältään soveltuu kuljetettavaksi tai käsiteltäväksi kunnan jätehuoltojärjestelmässä (*kunnan toissijainen jätehuoltopalvelu*). Pyynnön voi jätteen haltijan puolesta esittää jätteen kuljettaja tai muu toimija osana tarjoamaansa jätehuoltopalvelua, kun pyyntö koskee jätteen käsittelyä.

Jos kysymyksessä on jatkuvasti ja säännöllisesti tarvittava tai muu kuin ennalta arvaamattomasta kiireestä johtuva huomattavaa yksittäistä jäte-erää koskeva kunnan toissijainen jätehuoltopalvelu, 1 momentissa tarkoitetun muun palvelutarjonnan puutteen toteamisen ja kunnan toissijaista jätehuoltopalvelua koskevan pyynnön edellytyksenä on, että jätteen haltija on julkaissut 143 a §:ssä tarkoitetussa jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustassa tarjouspyynnön tarvitsemastaan jätehuoltopalvelusta ja että tarjouspyyntöä vastaavaa palvelua ei ole kohtuullisesti saatavilla jätteen haltijan asettamassa vähintään kymmenen vuorokauden määräajassa.

Kunnan on tehtävä jätteen haltijan kanssa 2 momentissa tarkoitetusta kunnan toissijaisesta jätehuoltopalvelusta sopimus, jonka kesto voi olla enintään kolme vuotta kerrallaan ja jonka osapuolet voivat irtisanoa sopimuksessa määritellyn irtisanomisajan kuluttua. Jos sopimus tehdään muualla kuin jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustassa, kunnan on toimitettava olennaiset tiedot sopimuksesta tietoaalustaan viimeistään 14 vuorokauden kuluttua sopimuksen tekemisestä.

Kunnan on toimitettava vuosittain maaliskuun loppuun mennessä jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustaan olennaiset tiedot muusta kuin 2 momentissa tarkoitetusta kunnan toissijaisesta jätehuoltopalvelusta jätelajeittain ja käsittelymenetelmittäin eriteltyinä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 2 momentissa tarkoitettuun tarjouspyyntöön ja kunnan toissijaista jätehuoltopalvelua koskevaan pyyntöön sisällytettävistä tiedoista, 3 ja 4 momentissa tarkoitetuista olennaisista tiedoista sekä muista näihin rinnastettavista seikoista.

44 §

Kirjanpito jätehuoltopalvelusta ja kuljettajan tiedonantovelvollisuus

Jos kunta tai 43 §:n mukainen yhtiö hoitaa tässä luvussa kunnan velvollisuudeksi säädetyn jätehuollon lisäksi muuta jätehuoltoa, tiedot tarjottujen palvelujen liikevaihdosta ja taloudellisesta tuloksesta on eriteltävä kirjanpidossa ja palveluista on laadittava tilikausittain erilliset laskelmat. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä laskelmaan sisällytettävistä tiedoista.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen laskelmien laatimisessa on soveltuvin osin noudatettava, mitä kirjanpitolaisissa (1336/1997) säädetään tilinpäätöksestä. Tilintarkastajien on tarkastettava laskelmat osana kunnan tai yhtiön lakisääteistä tilintarkastusta. Laskelmat on liitettävä kunnan tai yhtiön tilinpäätökseen. Ne on julkaistava ja oltava saatavilla tietoverkossa.

Jätteen kuljettajan on annettava vastaanottajalle tiedot jätteen alkuperästä riittävästi eriteltyinä 1 momentissa tarkoitetun kirjanpidon toteuttamiseksi ja erillisen laskelman laatimiseksi, jos tämä kuljettaa kunnan tai kuntien omistaman yhtiön ylläpitämään käsittelyyn jätettä, jossa on sekä 32 tai 33 §:ssä tarkoitettua jätettä että muuta jätettä.

78 §

Kunnan jätemaksu

Kunnan on perittävä tämän lain mukaisesti järjestämästään jätehuollosta jätemaksua, jolla katetaan sille tehtävän hoitamisesta aiheutuvat kustannukset. Jätteen loppukäsittelystä perittävällä maksulla on katettava vähintään 21 §:ssä tarkoitetut kustannukset. Kunta voi periä jätemaksua myös 93 §:n 1 momentissa kunnan vastuulle säädetystä jäteneuvonnasta, 143 §:ssä säädetyn rekisterin ylläpidosta ja muista vastaavista jätehuollon järjestämiseen liittyvistä tehtävistä aiheutuvien kustannusten kattamiseksi.

Jättemaksun on vastattava kunnan tarjoamaa palvelutasoa ja mahdollisuuksien mukaan kannustettava jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämiseen sekä etusijajärjestyksen mukaiseen jätehuoltoon.

Edellä 33 §:ssä tarkoitetusta kunnan toissijaisesta jätehuoltopalvelusta perittävä jätemaksu ei saa alittaa 32 §:n nojalla järjestetystä vastaavasta jätehuoltopalvelusta perittävää jätemaksua.

Jättemaksu, jolla katetaan 1 momentissa tarkoitetusta jäteneuvonnasta, rekisterin ylläpidosta ja muista vastaavista jätehuollon järjestämiseen liittyvistä tehtävistä aiheutuvat kustannukset, voidaan periä erillisenä perusmaksuna. Perusmaksulla voidaan kattaa myös vaarallisen jätteen ja muun jätteen alueellisten vastaanottoaikkojen perustamisesta ja ylläpidosta kunnalle aiheutuvat kustannukset.

Jättemaksulla saa kerätä enintään kohtuullisen tuoton pääomalle.

143 a §

Jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalusta

Edellä 33 §:ssä säädettyä kunnan toissijaista jätehuoltopalvelua varten on jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalusta internet-osoitteessa www.XXXXXX.fi. Sitä käytetään kunnan toissijaisen jätehuoltopalvelun edellytyksenä olevan muun palvelutarjonnan puutteen toteamiseen, palvelua koskevien tietojen hallintaan ja käsittelyyn sekä palvelun seurantaan ja valvontaan. Sitä voidaan käyttää myös muuhun jätteiden ja sivuvirtojen vaihdantaan.

Motiva Oy ylläpitää jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustaa sekä vastaa yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa alustan sisällöllisestä ja toiminnallisesta kehittämisestä. Motiva Oy on myös luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 tarkoitettu rekisterinpitäjä.

Motiva Oy:n henkilöstöön sovelletaan sen hoitaessa 2 momentissa tarkoitettuja tehtäviä rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvaus-laissa (412/1974).

143 b §

Tiedonsaantioikeus jätteiden ja sivuvirtojen tietotalustasta

Kunnan jätehuoltoviranomaisella, 24 §:ssä tarkoitetuilla valvontaviranomaisilla ja Kilpailu- ja kuluttajavirastolla on salassapitosäännösten estämättä ja maksutta oikeus saada jätteiden ja sivuvirtojen tietotalustasta 33 §:n 3 momentissa tarkoitettuja sopimuksia ja niihin liittyviä tarjouksia koskevat olennaiset tiedot, jotka ovat tarpeen niille laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi.

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään, voidaan 3 momentissa tarkoitettut tiedot antaa konekielellisesti tai teknisen käyttöyhteyden avulla sekä muulla tarkoitukseen soveltuvalla turvallisella ja luotettavalla tavalla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Kunnan toissijaiseen jätehuoltopalveluun, jonka arvo on enintään 2000 euroa vuodessa, sovelletaan 33 §:n 2 ja 3 momenttia päivästä kuuta 20 [kolmen vuoden kuluttua lain voimaantulosta].

Ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten nojalla tehty kunnan ja jätteen haltijan välinen sopimus jätehuollon järjestämisestä toissijaisesti on voimassa sopimuskauden loppuun ja siihen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Helsingissä päivänä kuuta 20

Pääministeri

Juha Sipilä

Asunto-, energia- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen

Laki

jätelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan jätelain (646/2011) 33, 44 ja 78 §, sekä
lisätään lakiin uusi 143 a ja 143 b § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

33 §

*Kunnan velvollisuus järjestää jätehuolto
toissijaisesti*

Kunnan on järjestettävä muun kuin 32 §:ssä tarkoitetun jätteen jätehuolto, jos jätteen haltija tätä muun palvelutarjonnan puutteen vuoksi pyytää ja jäte laadultaan ja määrältään soveltuu kuljetettavaksi tai käsiteltäväksi kunnan jätehuoltojärjestelmässä. Jos kysymyksessä on jatkuvasti ja säännöllisesti tarvittava jätehuoltopalvelu, kunnan on tehtävä jätteen haltijan kanssa sopimus, jonka kesto on enintään kolme vuotta kerrallaan.

Ehdotus

33 §

Kunnan toissijainen jätehuoltopalvelu

Kunnan on järjestettävä muun kuin 32 §:ssä tarkoitetun jätteen jätehuolto, jos jätteen haltija tätä muun palvelutarjonnan puutteen vuoksi pyytää ja jäte laadultaan ja määrältään soveltuu kuljetettavaksi tai käsiteltäväksi kunnan jätehuoltojärjestelmässä (***kunnan toissijainen jätehuoltopalvelu***). *Pyynnön voi jätteen haltijan puolesta esittää jätteen kuljettaja tai muu toimija osana tarjoamaansa jätehuoltopalvelua, kun pyyntö koskee jätteen käsittelyä.*

Jos kysymyksessä on jatkuvasti ja säännöllisesti tarvittava tai muu kuin ennalta arvaamattomasta kiireestä johtuva huomattavaa yksittäistä jäte-erää koskeva kunnan toissijainen jätehuoltopalvelu, 1 momentissa tarkoitetun muun palvelutarjonnan puutteen toteutuksen ja kunnan toissijaista jätehuoltopalvelua koskevan pyynnön edellytyksenä on, että jätteen haltija on julkaissut 143 a §:ssä tarkoitetussa jätteiden ja sivuvirtojen tietolustassa tarjouspyynnön tarvitsemastaan jätehuoltopalvelusta ja että tarjouspyyntöä vastaavaa palvelua ei ole kohtuullisesti saatavilla jätteen haltijan asettamassa vähintään kymmenen vuorokauden määräajassa.

Kunnan on tehtävä jätteen haltijan kanssa 2 momentissa tarkoitetusta kunnan toissijaisesta jätehuoltopalvelusta sopimus, jonka kesto voi olla enintään kolme vuotta kerrallaan ja jonka osapuolet voivat irtisanoa sopimuksessa määritellyn irtisanomisajan kuluessa. Jos sopimus tehdään muualla kuin jätteiden ja sivuvirtojen tietolustassa, kun-

nan on toimitettava olennaiset tiedot sopimuksesta tietoalustaan viimeistään 14 vuorokauden kuluttua sopimuksen tekemisestä.

Kunnan on toimitettava vuosittain maaliskuun loppuun mennessä jätteiden ja sivuvirtojen tietoalustaan olennaiset tiedot muusta kuin 2 momentissa tarkoitettusta kunnan toissijaisesta jätehuoltopalvelusta jätelajeittain ja käsittelymenetelmittäin eriteltyinä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 2 momentissa tarkoitettuun tarjouspyyntöön ja kunnan toissijaisesta jätehuoltopalvelusta koskevaan pyyntöön sisällytettävistä tiedoista, 3 ja 4 momentissa tarkoitetuista olennaisista tiedoista sekä muista näihin rinnastettavista seikoista.

44 §

Kirjanpito jätehuoltopalvelusta ja kuljettajan tiedonantovelvollisuus

Jos kunta tai 43 §:n mukainen yhtiö hoitaa tässä luvussa kunnan velvollisuudeksi säädetyn jätehuollon lisäksi muuta jätehuoltoa, se on eriteltävä kirjanpidossa ja siitä on laadittava tilikausittain erilliset laskelmat, jotka kuvaavat toiminnan taloudellista tulosta. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä laskelmaan sisällytettävistä tiedoista.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen laskelmien laatimisessa on soveltuvin osin noudatettava, mitä kirjanpitolaissa (1336/1997) säädetään tilinpäätöksestä. Tilintarkastajien on tarkastettava laskelmat osana kunnan tai yhtiön lakisääteistä tilintarkastusta. Laskelmat on liitettävä kunnan tai yhtiön tilinpäätökseen. Ne on julkaistava ja oltava saatavilla tietoverkossa.

Jätteen kuljettajan on annettava vastaanottajalle tiedot jätteen alkuperästä riittävästi eriteltyinä 1 momentissa tarkoitettun kirjanpidon toteuttamiseksi ja erillisen laskelman laatimiseksi, jos tämä kuljettaa kunnan tai kuntien omistaman yhtiön ylläpitämään käsittelyyn jätettä, jossa on sekä 32 tai 33 §:ssä tarkoitettua jätettä että muuta jätettä.

44 §

Kirjanpito jätehuoltopalvelusta ja kuljettajan tiedonantovelvollisuus

Jos kunta tai 43 §:n mukainen yhtiö hoitaa tässä luvussa kunnan velvollisuudeksi säädetyn jätehuollon lisäksi muuta jätehuoltoa, *tiedot tarjottujen palvelujen liikevaihdosta ja taloudellisesta tuloksesta* on eriteltävä kirjanpidossa ja *palveluista* on laadittava tilikausittain erilliset laskelmat. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä laskelmaan sisällytettävistä tiedoista.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen laskelmien laatimisessa on soveltuvin osin noudatettava, mitä kirjanpitolaissa (1336/1997) säädetään tilinpäätöksestä. Tilintarkastajien on tarkastettava laskelmat osana kunnan tai yhtiön lakisääteistä tilintarkastusta. Laskelmat on liitettävä kunnan tai yhtiön tilinpäätökseen. Ne on julkaistava ja oltava saatavilla tietoverkossa.

Jätteen kuljettajan on annettava vastaanottajalle tiedot jätteen alkuperästä riittävästi eriteltyinä 1 momentissa tarkoitettun kirjanpidon toteuttamiseksi ja erillisen laskelman laatimiseksi, jos tämä kuljettaa kunnan tai kuntien omistaman yhtiön ylläpitämään käsittelyyn jätettä, jossa on sekä 32 tai 33 §:ssä tarkoitettua jätettä että muuta jätettä.

78 §

78 §

*Kunnan jätemaksu**Kunnan jätemaksu*

Kunnan on perittävä tämän lain mukaisesti järjestämästään jätehuollosta jätemaksua, jolla katetaan sille tehtävän hoitamisesta aiheutuvat kustannukset. Jätteen loppukäsittelystä perittävällä maksulla on katettava vähintään 21 §:ssä tarkoitetut kustannukset. Kunta voi periä jätemaksua myös 93 §:n 1 momentissa kunnan vastuulle säädetystä jäteneuvonnasta, 143 §:ssä säädetyn rekisterin ylläpidosta ja muista vastaavista jätehuollon järjestämiseen liittyvistä tehtävistä aiheutuvien kustannusten kattamiseksi.

Jättemaksun on vastattava kunnan tarjoamaa palvelutasoa ja mahdollisuuksien mukaan kannustettava jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämiseen sekä etusijajärjestyksen mukaiseen jätehuoltoon.

Jättemaksu, jolla katetaan 1 momentissa tarkoitettua jäteneuvonnasta, rekisterin ylläpidosta ja muista vastaavista jätehuollon järjestämiseen liittyvistä tehtävistä aiheutuvat kustannukset, voidaan periä erillisenä perusmaksuna. Perusmaksulla voidaan kattaa myös vaarallisen jätteen ja muun jätteen alueellisten vastaanottoaikkojen perustamisesta ja ylläpidosta kunnalle aiheutuvat kustannukset.

Jättemaksulla saa kerätä enintään kohtuullisen tuoton pääomalle.

Kunnan on perittävä tämän lain mukaisesti järjestämästään jätehuollosta jätemaksua, jolla katetaan sille tehtävän hoitamisesta aiheutuvat kustannukset. Jätteen loppukäsittelystä perittävällä maksulla on katettava vähintään 21 §:ssä tarkoitetut kustannukset. Kunta voi periä jätemaksua myös 93 §:n 1 momentissa kunnan vastuulle säädetystä jäteneuvonnasta, 143 §:ssä säädetyn rekisterin ylläpidosta ja muista vastaavista jätehuollon järjestämiseen liittyvistä tehtävistä aiheutuvien kustannusten kattamiseksi.

Jättemaksun on vastattava kunnan tarjoamaa palvelutasoa ja mahdollisuuksien mukaan kannustettava jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämiseen sekä etusijajärjestyksen mukaiseen jätehuoltoon.

Edellä 33 §:ssä tarkoitettua kunnan toissijaisesta jätehuoltopalvelusta perittävä jätemaksu ei saa alittaa 32 §:n nojalla järjestystä vastaavasta jätehuoltopalvelusta perittävää jätemaksua.

Jättemaksu, jolla katetaan 1 momentissa tarkoitettua jäteneuvonnasta, rekisterin ylläpidosta ja muista vastaavista jätehuollon järjestämiseen liittyvistä tehtävistä aiheutuvat kustannukset, voidaan periä erillisenä perusmaksuna. Perusmaksulla voidaan kattaa myös vaarallisen jätteen ja muun jätteen alueellisten vastaanottoaikkojen perustamisesta ja ylläpidosta kunnalle aiheutuvat kustannukset.

Jättemaksulla saa kerätä enintään kohtuullisen tuoton pääomalle.

143 a §

Jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalusta

Edellä 33 §:ssä säädettyä kunnan toissijaisista jätehuoltopalvelua varten on jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalusta internet-osoitteessa www.XXXXX.fi. Sitä käytetään kunnan toissijaisen jätehuoltopalvelun edellytyksenä olevan muun palvelutarjonnan puutteen toteamiseen, palvelua koskevien tietojen hallintaan ja käsittelyyn sekä palvelun seurantaan

ja valvontaan. Sitä voidaan käyttää myös muuhun jätteiden ja sivuvirtojen vaihdantaan.

Motiva Oy ylläpitää jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustaa sekä vastaa yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa alustan sisällöllisestä ja toiminnallisesta kehittämisestä. Motiva Oy on myös luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 tarkoitettu rekisterinpitäjä.

Motiva Oy:n henkilöstöön sovelletaan sen hoitaessa 2 momentissa tarkoitettuja tehtäviä rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvaus-laissa (412/1974).

143 b §

Tiedonsaantioikeus jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustasta

Kunnan jätehuoltoviranomaisella, 24 §:ssä tarkoitetuilla valvontaviranomaisilla ja Kilpailu- ja kuluttajavirastolla on salassapitosäännösten estämättä ja maksutta oikeus saada jätteiden ja sivuvirtojen tietoaalustasta 33 §:n 3 momentissa tarkoitettuja sopimuksia ja niihin liittyviä tarjouksia koskevat olennaiset tiedot, jotka ovat tarpeen niille laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi.

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään, voidaan 3 momentissa tarkoitettut tiedot antaa konekielisesti tai teknisen käyttöyhteyden avulla sekä muulla tarkoitukseen soveltuvalla turvallisella ja luotettavalla tavalla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

Kunnan toissijaiseen jätehuoltopalveluun, jonka arvo on enintään 2000 euroa vuodessa, sovelletaan 33 §:n 2 ja 3 momenttia päivästä kuuta 20 [kolmen vuoden kuluttua lain voimaantulosta].

Ennen tämän lain voimaantuloa voimassa

Voimassa oleva laki

Ehdotus

olleiden säännösten nojalla tehty kunnan ja jätteen haltijan välinen sopimus jätehuollon järjestämisestä toissijaisesti on voimassa sopimuskauden loppuun ja siihen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.